

Si arad sydd ei angen i ni
ei wneud a dysgaf y cyfan
gennyt ti

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Cyfnodau Datblygiad Iaith a Lleferydd

www.llyw.cymru

Oed	Gwrando a sylwi	Dealltwriaeth	Synau llefaru a siarad	Sgiliau Cymdeithasol
Hyd at 3 mis	<ul style="list-style-type: none"> Troi tuag at synau cyfarwydd Cael ei ddychryn gan synau uchel 	<ul style="list-style-type: none"> Adnabod llais y rhieni Lleisiau cyfarwydd, cyfeillgar yn aml yn ei dawelu 	<ul style="list-style-type: none"> Crio'n aml yn enwedig pan fo'n anhapus neu'n anghyfforddus Gwneud synau gyda'r llais e.e. Cwian a gyrglan 	<ul style="list-style-type: none"> Syllu ar wynebau a chopio symudiadau'r wyneb e.e. rhoi tafod allan Gwneud cyswllt llygaid â phobl am gyfnodau gweddol hir
3 – 6 mis	<ul style="list-style-type: none"> Gwyllo'r wyneb pan fo rhywun yn siarad 	<ul style="list-style-type: none"> Yn cyffroi wrth glywed sŵn lleisiau'n agosáu 	<ul style="list-style-type: none"> Gwneud synau gyda'r llais er mwyn cael sylw Pan fo rhywun yn siarad â'r babi, mae'n ateb drwy greu synau Chwerthin wrth chwarae Parablu i'w hun 	<ul style="list-style-type: none"> Synhwyro emosiynau gwahanol yn llais y rhieni ac o bosibl yn ymateb yn wahanol, e.e. gwenu, tawelu neu chwerthin Crio mewn ffyrdd gwahanol i fynegi anghenion gwahanol
6 – 12 mis	<ul style="list-style-type: none"> Llwyddo i ddod o hyd i'r sawl sy'n siarad Canolbwyntio ar synau gwahanol e.e. ffôn, cloch y drws. 	<ul style="list-style-type: none"> Deall geiriau a ddefnyddir yn aml e.e. 'wedi gorffen' 'na' a 'ta-ta' Stopio ac edrych wrth iddo glywed ei enw Deall cyfarwyddiadau syml pan fo ystumiau a chyddestun ynghlwm wrth y cyfarwyddiadau hynny 	<ul style="list-style-type: none"> Defnyddio synau llefaru (parablu) i gyfathrebu ag oedolion; yn gwneud synau tebyg i 'ba-ba' 'na-na' 'ga-ga' Yn stopio parablu wrth glywed llais oedolyn cyfarwydd Defnyddio ystumiau fel chwifio dwylo a phwyntio bys i'w helpu i gyfathrebu Dechrau defnyddio geiriau unigol pan yw oddeutu 12 mis e.e. 'Mamam' 'dada' 	<ul style="list-style-type: none"> Mwynhau hwiangerddi a chaneuon gyda symudiadau Ceisio copio lleferydd a symudiadau gwefusau oedolion Cymryd ei dro mewn sgwrs (wrth barablu)
12 – 15 mis	<ul style="list-style-type: none"> Mwynhau cerddoriaeth a chanu Mwynhau teganau/gwrthrychau sy'n gwneud sŵn 	<ul style="list-style-type: none"> Deall geiriau unigol o fewn eu cyd-destun, e.e. Cwpan, laeth, dadi Deall mwy o eiriau nag y mae'n gallu eu dweud Deall cyfarwyddiadau syml e.e. 'cusan i mami' 'rho fe i dadi' 'stop' 	<ul style="list-style-type: none"> Dweud tua 10 gair unigol, er efallai nad yw'r rhain yn glir Ymestyn neu'n pwyntio at rywbeth sydd ei eisiau arno wrth wneud synau llefaru 	<ul style="list-style-type: none"> Hoffi bod yng nghwmni oedolion sy'n gyfarwydd iddo Hoffi gwyllo oedolion am gyfnodau byr
15 – 18 mis	<ul style="list-style-type: none"> Gwrando ac ymateb i wybodaeth/cyfarwyddiadau syml e.e. 'Ben, gwisga dy esgidie' 'Mohammed, rho fe i Dadi' 	<ul style="list-style-type: none"> Deall amrywiaeth eang o eiriau unigol ac weithiau rhai ymadroddion dau air e.e. 'rho fe' 'Gwisga esgidie' Adnabod gwrthrychau a lluniau mewn llyfrau ac yn pwyntio atynt os oes rhywun yn gofyn iddo wneud Pan fo oedolyn yn gofyn am wrthrych sydd ag enw cyfarwydd, mae'n ei roi i'r oedolyn, e.e. Cot, car, afal, llyfr 	<ul style="list-style-type: none"> Parhau i barablu ond mae'n defnyddio o leiaf 20 o eiriau unigol yn gywir, er efallai nad yw'r geiriau'n glir Copio ystumiau a geiriau sy'n cael eu defnyddio gan oedolion Wrth chwarae, mae'n parablu'n barhaus ac yn defnyddio geiriau unigol Defnyddio goslef, traw ac yn amrywio uchder y llais wrth 'siarad' 	<ul style="list-style-type: none"> Chwarae dychmygol syml Chwarae ar ei ben ei hun, er ei fod yn hoffi bod yn agos at oedolion cyfarwydd Er ei fod yn fwy annibynnol, mae'n fwy hapus wrth ymyl oedolyn
18 mis i 2 oed	<ul style="list-style-type: none"> Canolbwyntio ar weithgaredd o'i ddewis ar ei ben ei hun ond mae'n ei chael yn anodd gwrando ar gyfarwyddiadau gan oedolyn Mae defnyddio enw'r plentyn yn dechrau ei helpu i wneud yr hyn y mae oedolyn yn gofyn iddo'i wneud e.e. 'Sara, byt dy frechdanau' 'Ali, gwisga dy got' 	<ul style="list-style-type: none"> Mae'r ddealltwriaeth o eiriau unigol yn datblygu'n gyflym yn ystod y cyfnod hwn, mae'n deall rhwng 200 a 500 gair Deall cyfarwyddiadau syml e.e. 'Cer i ôl esgidie Mami' 'Cer i ôl teganau' 'Dwed wrth Dad fod bywd yn barod' 	<ul style="list-style-type: none"> Defnyddio hyd at 50 o eiriau Dechrau rhoi dau neu dri gair gyda'i gilydd Gofyn cwestiynau yn aml e.e. enwau pobl a gwrthrychau Defnyddio synau llefaru p, b, m, w 	<ul style="list-style-type: none"> Datblygu chwarae dychmygol gyda theganau, e.e. bwydo doli, gyrru car Teimlo'n rhwystredig pan nad yw'n gallu cyfleu ei hun, gall hyn achosi iddo strancio Copio iaith corff oedolion gan gynnwys pwyntio, ystum ac edrychiad
2 – 3 oed	<ul style="list-style-type: none"> Dechrau mynegi diddordeb mewn sgysiaid ond pethau eraill yn dwyn ei sylw Gwrando ar sgysiaid sy'n cyfeirio ato, ond mae'n ei chael yn anodd heb glwiau e.e. 'stopia a gwranda' 	<ul style="list-style-type: none"> Dod i ddeall cysyniadau syml gan gynnwys yn/ar/o dan/mawr/bach Deall brawddegau fel 'rho'r tedi yn y boc's' Deall cwestiynau syml sy'n defnyddio 'pwy' a 'beth' ond ddim 'pam' Deall stori syml pan fo lluniau ar gael i gefnogi'r stori 	<ul style="list-style-type: none"> Defnyddio 300 o eiriau gan gynnwys iaith ddisgrifiadol, defnydd o amser, lle a phwrpas Cysylltu pedwar neu bump gair gyda'i gilydd O bosibl yn siarad ag atal dweud pan fo'n ystyried beth i'w ddweud Gallu defnyddio rhagenau (fi, fe, hi), geiriau lluosog ac arddodiaid (yn, ar, o dan) Cael trafferth dweud r, th, si, dd, ts, ng, ch, ll 	<ul style="list-style-type: none"> Cynnal sgwrs ond yn neidio o un pwnc i'r llall Ymddiddori yn yr hyn mae pobl eraill yn ei chwarae ac yn ymuno â nhw Mynegi emosiynau tuag at oedolion a chyfoedion gan ddefnyddio geiriau yn hytrach nag ystumiau yn unig
3 – 4 oed	<ul style="list-style-type: none"> Mwynhau gwrando ar straeon Dal yn ei chael yn anodd gwneud mwy nag un peth ar y tro, felly ddim yn gallu gwrando'n rhwydd ar siaradwr tra'n gwneud rhywbeth arall. Rhaid iddo ganolbwyntio ar y dasg a'r siaradwr ar wahân 	<ul style="list-style-type: none"> Deall cwestiynau neu gyfarwyddiadau ac iddynt ddwy ran e.e. 'cer i ôl dy siwmpwr a cher i sefyll wrth y drws' Deall cwestiynau sy'n holi 'pam' Yn nes at bedair oed, yn ymwybodol o amser mewn perthynas â'r gorffennol, y presennol a'r dyfodol e.e. 'heddiw mae'n heulog, ddoe roedd hi'n bwrw glaw, tybed beth fydd y tywydd yfory?' 	<ul style="list-style-type: none"> Defnyddio brawddegau sy'n cynnwys pedwar i chwe gair e.e. fi eisie chwarae â'r car; beth yw hwnna? Defnyddio ffurfiau'r gorffennol a'r dyfodol O bosibl yn parhau i gael problemau gyda geiriau afreolaidd e.e. dethes i, ethes i, rhedeges i Gallu cofio straeon hir ac yn mwynhau eu hadrodd ac yn hoffi canu caneuon Yn cael problem wrth dweud r, th, si, ts, ng, ch, ll 	<ul style="list-style-type: none"> Deall cymryd tro ynghyd â deall bod angen rhannu gydag oedolion a chyfoedion Dechrau sgysiaid Mwynhau chwarae gyda chyfoedion Yn gallu dadlau gydag oedolion a chyfoedion os yw'n anghytuno – defnyddio geiriau yn hytrach na gweithredoedd yn unig
4 – 5 oed	<ul style="list-style-type: none"> Mae sgiliau canolbwyntio nawr yn fwy hyblyg – gall ddeall cyfarwyddiadau llafar sy'n berthnasol i dasg gan edrych ar y siaradwr heb roi'r gorau i'r dasg y mae'n ei wneud 	<ul style="list-style-type: none"> Gallu dilyn straeon syml heb luniau Deall cyfarwyddiadau sy'n cynnwys trefn amser e.e. 'yn gyntaf, wedyn, yn olaf' Yn deall ansoddeiriau e.e. 'meddal, caled, llyfn' Yn ymwybodol o hwmor mwy cymhleth, yn chwerthin ar jôcs 	<ul style="list-style-type: none"> Defnyddio brawddegau sydd wedi'u ffurfio'n gywir ond mae'n bosibl y bydd rhai camgymeriadau gramadegol yn parhau o hyd e.e. wnes i chwarae gyda Ben amser cinio Oedolion a chyfoedion yn ei ddeall yn rhwydd, dim ond ychydig o broblemau llefaru er enghraifft 'th', 'r' 'll' a chyfuniadau o dair cytsain ee 'sgriblo' Yn aml yn gofyn beth yw ystyr geiriau anghyfarwydd ac o bosibl yn eu defnyddio ar hap 	<ul style="list-style-type: none"> Dewis ei ffrindiau ei hun Ar y cyfan yn cydweithio gyda'i ffrindiau Yn gallu cynllunio gweithgareddau ar gyfer adeiladu pethau a gweithgareddau chwarae rôl Cynnal sgysiaid hirach a chymryd tro i sgwrsio Yn defnyddio iaith i gasglu gwybodaeth, i negodi, i drafod teimladau/syniadau ac i fynegi barn

Cyfieithiad yw'r poster hwn. Cafodd y gwreiddiol ei gynhyrchu gan I CAN, yr elusen gyfathrebu i blant www.ican.org.uk

© Hawffraint y Goron 2015
WG24293